

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

RETSPSYKIATRI

I ET MENNESKE-
RETLIGT PERSPEKTIV

NIKOLAJ NIELSEN,
LIGEBEHANDLINGSCHEF

DAGSORDEN

1. Hvorfor ender flere og flere i retspsykiatrien i længere og længere tid?
2. Hvorfor havde lovændringen fra 2000 tilsyneladende ikke nogen effekt?
3. Hvad kan vi gøre ved det?

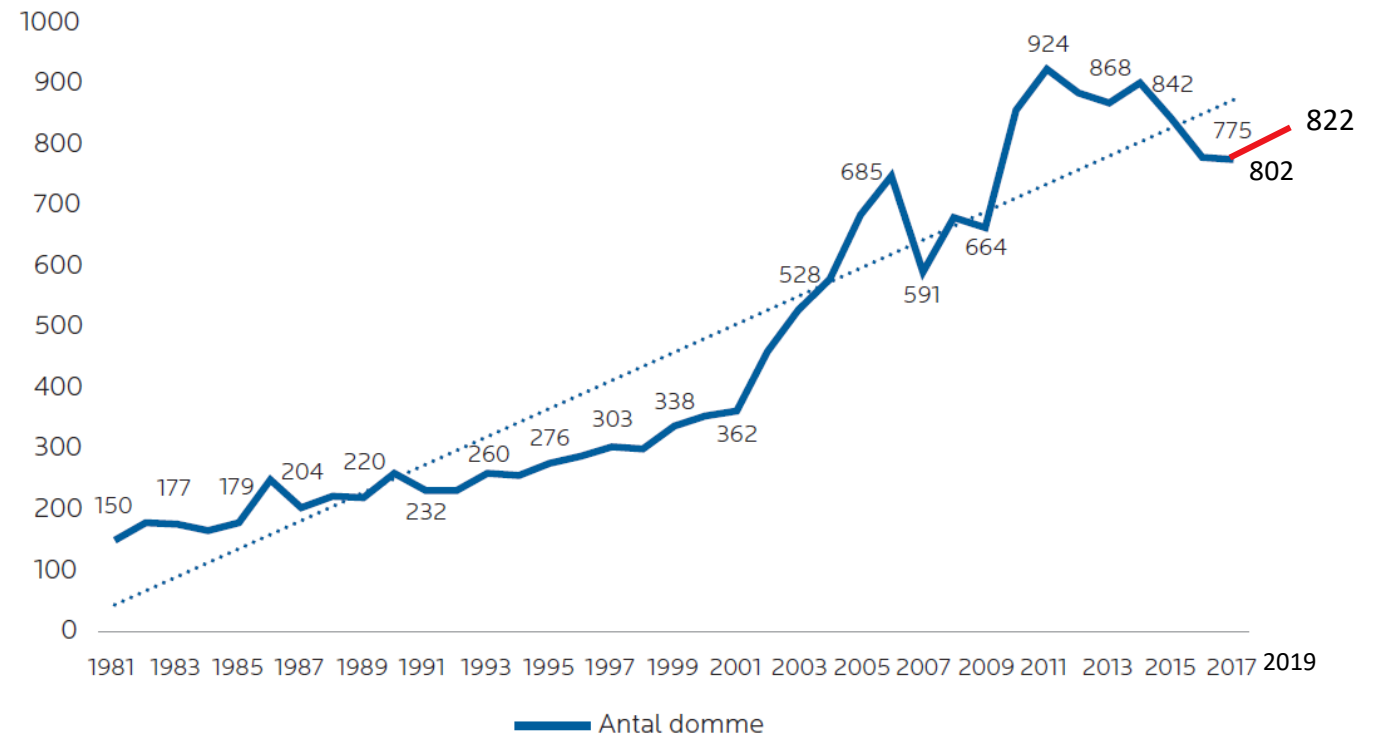
STRAFFRI MEN TAB AF PERSONLIG FRIHED

STRAFFRIHED?

- Psykiatrilovens regler om frihedsberøvelse er sat ud af kraft, når dommen indebærer mulighed for anbringelse
- Risiko for skjult tvang på grund af trussel om frihedsberøvelse
- Proportionalitet i forhold til forbrydelse er tildels sat ud af kraft og i stedet hensyntagen til behandlingsbehov og recidiv

BAGGRUND FOR RAPPORTEN

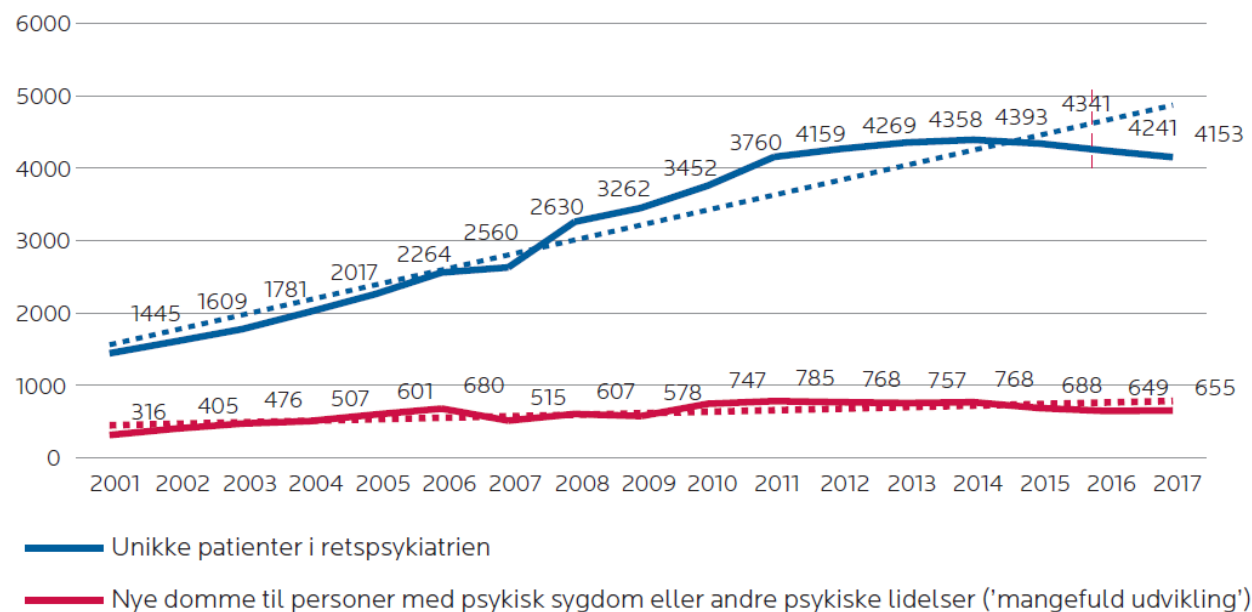
FIGUR 1: ANTALLET AF NYE FORANSTALTNINGSDOMME 1981-2017

Note: Figur er baseret på tal om nye foranstaltningsdomme fra Justitsministeriets forskningsrapporter¹³⁰. Alle typer af domme og dømte.

DØMTE ER UNDER SÆRFORANSTALTNING I LÆNGERE TID

FIGUR 3: ANTALLET AF PATIENTER I RETSPSYKIATRIEN STIGER KRAFTIGERE END ANTALLET AF NYE FORANSTALTNINGSDOMME TIL PERSONER MED PSYKISKE LIDELSER

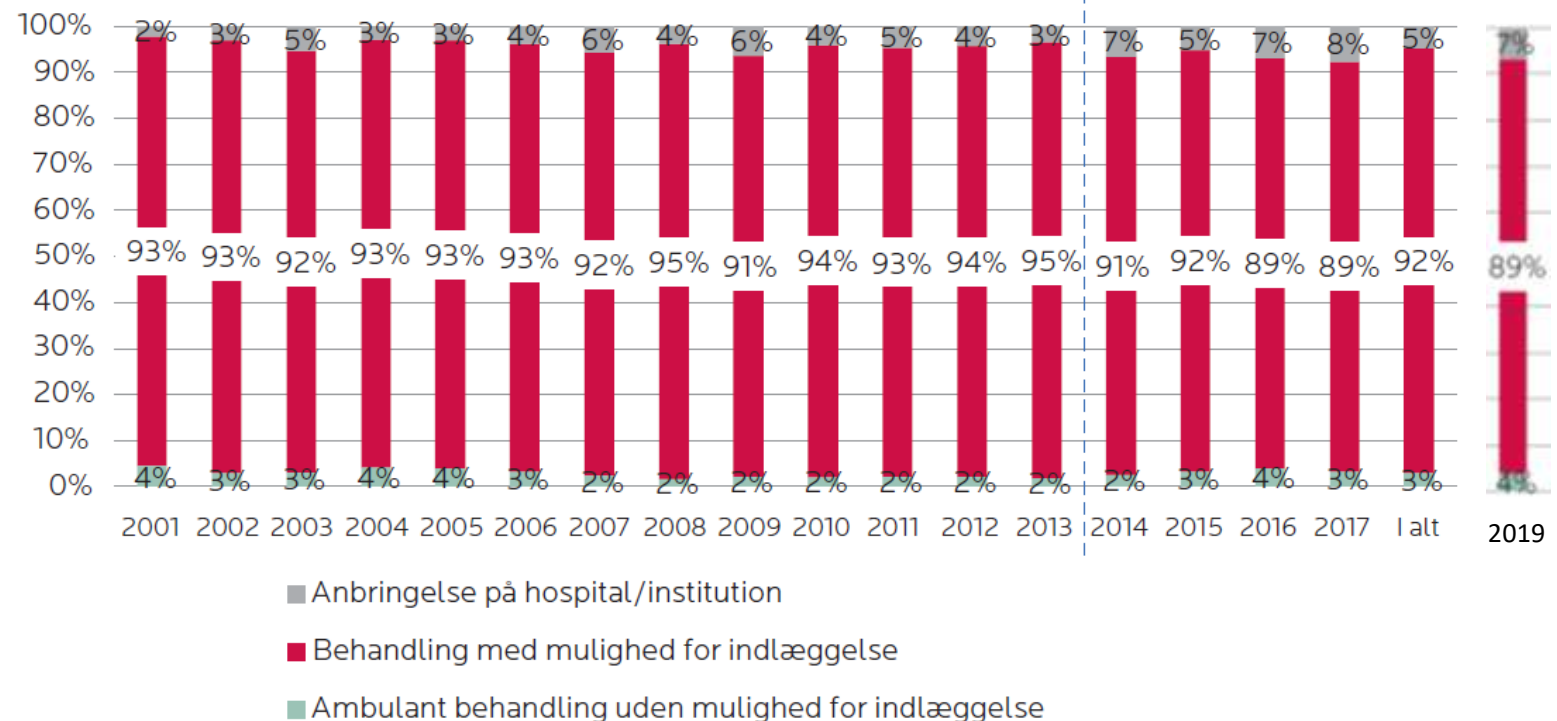

Note: Tal for nye domme er baseret på tal fra Justitsministeriets forskningskontor sendt til Institut for Menneskerettigheder, 21. januar 2019. Antallet af unikke retslige patienter er opgjort forskelligt fra 2015 og frem. Tal er for perioden 2001-2014 hentet fra Sundheds- og Ældreministeriet (2015: Tabel 1), mens det for perioden 2015-2017 er hentet fra Danske Regioner (2017: Bilag 26).

INTET DER TYDER PÅ, AT KRIMINALITETEN DER BEGÅS ER BLEVET ALVORLIGERE

- Næsten alle får domme, der giver mulighed for indlæggelse (97 % i 2017)
- Næsten halvdelen af nye domme er uden tidsbegrænsning. Denne andel har været næsten konstant, trods et relativt fald i den alvorlige personfarlige kriminalitet.
- Stigning i §119-domme

FIGUR 4: UDVIKLINGEN I TYPER AF FORANSTALTNINGER VED NYE DOMME FRA 2001-2017

DER GIVES STADIG LANGE DOMME FOR MINDRE FORBRYDELSER

TABEL 2: FORANSTALTNINGSDOMME FOR TYVERI OG
FORMUEFORBRYDELSER I ÅRENE 2001/2002 OG 2017/2018

	2001	2002	2016	2017
Domme I alt	564	458	779	775
Tyveri + formueforbrydelser	58	48	83	69
Procent af alle domme	10%	10%	11%	9%

Note: Baseret på tal fra Justitsministeriets Forskningskontor (2002, 2003, 2017, 2018). Alle dømte.

TABEL 3: TIDSBEGRÆNSNING AF FORANSTALTNINGSDOMME FOR TYVERI
OG FORMUEFORBRYDELSER I ÅRENE 2001/2002 OG 2017/2018

	2001/2002		2016/2017	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Ubestemt tid	4	4%	0	0%
5 år	90	85%	146	96%
3 år	7	7%	6	4%
2 år	2	2%	0	0%
1 år	3	3%	0	0%
Antal domme i alt	106	100%	152	100%

Note: Baseret på tal fra Justitsministeriets Forskningskontor (2002, 2003, 2017, 2018). Alle dømte.

Aktindsigt i:
96 forlængelser af
foranstaltningsdomme i
2018

SÆRLIGE OMSTÆNDIGHEDER

- Ikke entydigt, hvad der udgør "særlige omstændigheder"
 - Fra klar risiko for recidiv til "fortsat stabilitet"
- I "kun" 28 % af dommene henvises der udtrykkeligt til begået kriminalitet under dommen
- Også domme for berigelseskriminalitet forlænges med to år
- Uklarhed om støtte og behandling efter ophør kan i sig selv begrunde forlængelse

HVORFOR ENDER FLERE I RETSPSYKIATRIEN I LÆNGERE TID?

- INDDRAGELSE AF BISTANDSVÆRGEN
- SAGSBEHANDLINGSTIDER
- FORLÆNGELSE AF DOMME
- ANMELDESPRAKSIS IFT VOLD/TRUSLER
MOD OFFENTLIG ANSATTE
- PRESSET ALMENPSYKIATRI?

LOVÆNDRINGEN FRA 2000

Straffelovrådet bet nr. 1372/1999:

”det kan hævdes, at herved er sket et brud på det proportionalitetshensyn, som, selvom der ikke er tale om straf, dog alligevel indgår og også bør indgå i vurderingen af en foranstaltnings opretholdelse [...] og at der herved forekommer en ulighed i sanktionsanvendelsen som går ud over psykisk afgivende kriminelle”

” Altså det der optager mig mest i øjeblikket det er det her omkring proportionalitet. Altså straffer vi folk for at være psykisk syge, eller straffer vi dem, fordi de har begået noget kriminelt? Altså det her med, hvad det er, der skal til, for at man kommer ud af en dom igen, fordi det er blevet sværere. (...) Dommerne lægger vægt på: 'Du er psykisk syg, og du har begået noget kriminelt. Du er stadig psykisk syg, så hvis vi slipper dig, så risikerer vi, at du gør det igen.' Det kan du godt høre ikke? Der er en lidt usund kobling der.

- Listebistandsvæрге

HVAD KAN VI GØRE VED DET?

1. En reform af retspsykiatriområdet, som sikrer:
 - Meget færre dømt (reserveret til groveste forbrydelser)
 - Større erkendelse af, at det er en straf (domslængde, forlængelse)
2. Styrke vejledning og information til bistandsværgere forud for beskikkelsen + information om indlæggelse
3. Sætte ind mod de lange sagsbehandlingstider